

Tartu Ülikool
Psühholoogia instituut

Kaarel Redi

**Vajadus kognitiivse selguse järele küsimustiku adapteerimine ja seosed
sotsiaalse soovitatavusega**

Uurimistöö

Juhendaja: Toivo Aavik, PhD

Läbiv pealkiri: Eestikeelne vajadus kognitiivse selguse järele küsimustik

Tartu 2017

VAJADUS KOGNITIIVSE SELGUSE JÄRELE KÜSIMUSTIKU ADAPTEERIMINE JA
SEOSSED SOTSIAALSE SOOVITAVUSEGA

KOKKUVÕTE

Arvestades vajadus kognitiivse selguse järele (*Need for Cognitive Closure*) uurimise üha laialdasemat arengut, adapteeriti Kruglanski, Atash'i, De Grada, Mannetti ja Pierro (2013; 47 küsimust) vajadus kognitiivse selguse järele (*Need for Cognitive Closure*, NFCC) inglisekeelne küsimustik eesti keelde. NFCC, sotsiaalse soovitavuse (*Balanced inventory of desirable responding*) ja SX5 isiksuseomaduste küsimustikke täitsid 129 (N = 82; M = 47) inimest vanuses 16-71 aastat (M = 31,46; SD = 13,36). Küsimustike komplekti psühhomeetriliste omaduste kontrollimiseks tehti sisereliaabluse test, korrelatsioonianalüüsid, sõltumatute gruppide t-test ja regressioonianalüüs. Adapteeritud NFCC küsimustiku sisereliaablus oli (Cronbach'i $\alpha = 0,835$), mis viitab, et NFCC küsimustik on reliaabne. Statistiliselt olulised seosed NFCC ning sotsiaalse soovitavuse ja demograafiliste tegurite vahel puudusid, mis kinnitas eeldust, et NFCC on iseseisev individuaalne omadus ega ole mõjutatud sotsiaalsest soovitavusest.

Märksõnad: Vajadus kognitiivse selguse järele küsimustik, adapteerimine, sotsiaalse soovitavuse küsimustik

ADAPTATION OF ESTONIAN NEED FOR COGNITIVE CLOSURE QUESTIONNAIRE
AND RELATIONS WITH SOCIAL DESIRABILITY

ABSTRACT

Considering ever increasing research of the need for cognitive closure, Krugalski, Atash, De Grada, Mannetti and Pierro (2014; 47 questions) Need for Closure (NFCC) was adapted to Estonian. A set of questionnaires including the adapted NFCC, SX5 personality and social desirable responding questionnaires were completed by 129 (N = 82; M = 47) participants between ages 16-71 (M = 31,46; SD = 13,36). To verify the psychometric features of a set of questionnaires, internal consistency test, correlation analysis between the questionnaires, independent samples t-test and regression analysis were conducted. Adapted NFCC scale internal- consistency was (Cronbach $\alpha = 0,835$), meaning that the scale is reliable. There were no significant correlations between either NFCC and socially desirable responding and NFCC and demographic variables. This confirms the assumption that NFCC is independent individual trait and is not affected by social desirability.

Keywords: Need for cognitive closure questionnaire, adaptation, Balanced inventory of desirable responding

1. Sissejuhatus

Inimeste elus püsimine ja elus läbi löömine sõltub suuresti meie võimest ammutada looduslikust ja sotsiaalsest keskkonnast õiget informatsiooni ja seda efektiivselt ära kasutada. Selle üle kuidas me valime ja kuidas me peaksime valima, millist informatsiooni omaks võtta on arutletud vähemalt antiikajast. Näiteks Platon pidas mõistust emotsioonidest ülevamaks. Tema kaarikuallegooria kohaselt peab kaarikujuht kui inimese hing tulema toime kahe vastandliku hobusega – mõistuse ja emotsioonidega (Platon 2003). Mõistus oli see, mis eraldas inimest loomast ning emotsioone peeti üksnes mõistust takistavaks.

Kaasaegne neuroteadus lükkab taolised väited ümber. Emotsioonid mängivad olulist rolli mõistlike eluliste otsuste langetamisel (Bechara, Damasio, Damasio ja Anderson 1994). Näiteks inimestel kellel on kahjustada saanud osa prefrontaalsest korteksist ei suuda säilinud intellektist hoolimata langetada lihtsamaidki otsuseid. Ent see ei aita meil seletada individuaalseid erinevusi otsustamisel tervetel inimestel

Individuaalsete erinevuste, sealhulgas otsustamisprotsessi mõistmine ja uurimine on aktuaalne. Näiteks valis Oxfordi sõnaraamat 2016. aasta sõnaks omadussõna tõejärgne (*post-truth*), millega kirjeldatakse nähtust, kus inimese ja avaliku arvamuse kujundamisel on emotsionaalsed tähendused olulisemad kui objektiivsed faktid (Oxford'i sõnaraamat 2016). Seda mille põhjal inimene valib, millist informatsiooni omaks võtab ja millist mitte, sõltub paljuski tema individuaalsest vajadusest kognitiivse selguse järele (Roets, Kruglanski, Kossowska, Pierro ja Hong 2015).

Kruglanski ja Webster (1996) defineerisid vajadust kognitiivse selguse järele ehk *need for cognitive closure*'it (NFCC) kui motiveeritud vajadust kindla vastuse järele, et mitte seista vastamisi ebakindluse, segaduse ja mitmemõttelisusega. Czernatowicz-Kukuczka, Jaško ja Kossowska (2014) peavad NFCC-d positiivseks kohanemismehhanismiks tulemaks toime käitumist pidurdava süsteemiga (*behavioral inhibition system*), mis määrab kui palju ärevust inimene tunneb mitmemõttelistes, ebakindlates ja uutest situatsioonides. Kõrgenenud NFCC pakub inimestele väljapääsu mitmemõttelistest situatsioonidest, et vältida edasist ärevust.

NFCC koosneb kahest osast – otsuste langetamisest ja otsustele kindlaks jäämisest (Kruglanski ja Webster 1996). Väljapääsu all mõeldakse otsuste langetamiseks valikute lihtsustamist ja struktureerimist, informatsiooni vähendamist (näiteks kalduvus ignoreerida vastuolulist informatsiooni) ja jäiga otsustamistüübi kasutamist (Roets jt. 2015). Kõrge NFCC-ga inimestel

toimub otsustele kindlaks jäämine läbi uue informatsiooni ignoreerimise. Neil on suurem vastupanu veenmisele, madalam motivatsioon leida ise uut informatsiooni ja luua alternatiivseid hüpoteese (Kruglanski, Webster, ja Klem 1993; Van Hiel ja Mervielde 2002; Kruglanski ja Mayselless 1988).

NFCC-d peetakse peamiseks määratlejaks selles, kuidas inimesed vaatlevad sotsiaalset maailma (Roets jt. 2015). Erinevused NFCC-s mängivad rolli sotsiaalses tajumises, konservatiivses maailmavaadetes, eelarvamustes vähemuste vastu ja konformsuses (Kruglanski ja Webster 1996; Onraet, Van Hiel, Roets ja Cornelis 2011; Roets ja Van Hiel 2011b; Fu jt. 2007). Kuigi ajaline surve, keskkonnast tulenev müra või ülesande lihtsus võib inimese hetkelist NFCC-d tõsta, väidetakse, et vajadus kognitiivse selguse järele on stabiilne individuaalne omadus, mida saab mõõta selleks ettenähtud (vajadus kognitiivse selguse järele) skaalaga (Webster ja Kruglanski 1994; Roets ja Van Hiel 2007).

1.1. Sotsiaalne soovitus

Sotsiaalne soovitus viitab kalduvusele vastata enesekohasele küsimustikule viisil, et vastaja paistaks heas valguses ja mitte, et vastuseks oleksid täpsed ja tõesed (Holtgraves 2004). Enim kasutatud sotsiaalse soovitusliku skaala (*Balanced inventory of desirable responding*, BIDR) koosneb tema looja Paulhusi (1984 ja 1991) järgi ennastpetvast eneseupitamisest (*self-deception enhancement*, SDE) ja mainekujundusest (*impression management*, IM). Lisaks on sellel üks lisaskaala, milleks on ennastpettev eitamine (*self-deceptive denial*).

Sotsiaalsel soovitusel on kaks poolt – kuidas inimesed tahavad ennast näha ja kuidas teistele paista. Enesepeetuse puhul toimub inimesel teadvustamata iseendale parema kuvandi loomine (Paulhus 1991). Kuvand on aus, kuid liialdatud, sest enda kohta usutakse ekslikult liialt positiivset informatsiooni. Skaala autori sõnul on ennastpettev eneseupitamine seotud kõrgema enesehinnanguga, enesekindluse ja nartsitssmiga (Paulhus 2006, Gudjonsson ja Young 2011 kaudu). Paremad enesepeetjad on tavaliselt hästi kohanevad ja kalduvad ignoreerima väiksemat kriitikat (Paulhus 1991), sest kalduvad reageerima kiiremini positiivsetele stiimulitele ja aeglasemalt negatiivsetele stiimulitele (Paulhus ja Levit 1987). Individuaalsed erinevused enesepeetmises ennustavad adaptiivset reaktsiooni stressile (Bonanno, Field, Kovacevic ja Kaltman 2002). Paremad enesepeetjad raporteerivad suuremat kontrolli oma otsuste üle ja neil on suuremad ootused, et nende jõupingutused viivad tasuni (Zerbe ja Paulhus 1987). Need on

head omadused stressirikastes, mitmemõttelistes ja ebakindlates olukordades. Seega võiks vajadus kognitiivse selguse järele olla seotud ennastpetva eneseupitamisega, aitamaks inimestel kohaneda (töö)keskkonna nõudmistega ja tulemaks toime otsuste/tegude tagajärgedega.

Mainekujunduse puhul on tegemist endast väljapoole suunatud tahtliku teoga, selleks et teistel tekiks isikust positiivne kuvand (Paulhus 1991). Inimene rõhutab sellega teistele oma sotsiaalselt positiivseid omadusi ja käitumist. Rosenthali (1969) sõnul mainekujundajad räägivad entusiastlikumal ja sõbralikumal toonil, naeratavad tihti ja kasutavad meeldivamat kehakeelt (Rosenthal, 1969, Zerbe ja Paulhus 1987 kaudu). Mainekujundus on seotud enese presentatsiooniga, mis sisaldab vabandusi, õigustusi, hirmutamist ja reklaami (Tedeschi ja Melburg 1984). Sellest tulenevalt vajavad kõrge mainekujundusega inimesed teiste poolt endale ja enda tegudele heakskiitu. Inimesed usaldavad enesekindlaid inimesi isegi siis, kui me teame, et nad on oma ennustustes ebatäpsemad kui vähem enesekindlad inimesed (Keren ja Teigen 2001). Seega võiks kõrge vajadus kognitiivse selguse järele olla mainekujundusest mõjutatud, kuna kindel otsustamine seab inimese (töö)keskkonnas soodsasse valgusesse.

1.2. Isiksuseomadused

Isiksuseomadused on individuaalsed stabiilsed muustrid, mis eristavad isikut teistest (Roberts, Wood, ja Caspi 2008). Neid omadusi peetakse bioloogiliselt määratletuteks, kuna nad on osutunud universaalseteks ja mitte kultuurist sõltuvateks (McCrae ja John 1992). Inimese isiksuseomadused on ajaga muutuvad. Specht, Egloff ja Schmukle (2011) leidsid oma longituut-uuringus, et isiksuseomaduste muutusi ajas saab kirjeldada U-kujuliselt ehk suurimad muutused toimuvad nooruses ja vanaduses, ja et vahepeal on isiksuseomadused stabiilsed. Positiivsed ega negatiivsed elusündmused ei oma isiksuseomadustele muutusele efekti ja lisaks muutuvad meeste ja naiste isiksuseomadused sarnaselt (Specht, Egloff ja Schmukle 2011). Selle põhjal saan väita, et isiksuseomadused on stabiilsed, millega saame teisi skaalasiid kõrvutada.

Isiksuseomaduste mõõtmiseks on enim kasutatud viie faktori mudel (Costa ja McCrae 1992). Nendeks viieks faktoriks on ekstravertsus (*extraversion*), avatus kogemusele (*openness to experience*), neurootilisus (*neuroticism*), meelegendlus (*conscientiousness*) ja sotsiaalsus (*agreeableness*) (Costa ja McCrae 1992). Ekstravertsuse kõrge skoor viitab inimese omadusele olla seltskondlik, kogeda rohkem positiivseid emotsioone, suhelda rohkem ja olla jutukad (Costa ja McCrae 1992). Avatus kogemusele viitab sellele kui suurel määral on inimene valmis

kogema uusi asju ja vastu võtma uusi ideid ja väärtusi (Costa ja McCrae 1992). Neurootilisus viitab inimese kalduvusele kogeda negatiivseid emotsioone. Kõrgema neurootilisusega inimesed tunnevad rohkem ärevust, viha, kurbust ja süüd (Costa ja McCrae 1992). Meelekindlamad inimesed on distsiplineeritumad ja suudavad oma impulsse paremini kontrollida (Costa ja McCrae 1992). Kõrgem sotsiaalsus viitab omadusele, et inimesed on head suhtlejad, abivalmivad, usaldusväärsemad ja nad on teiste inimeste suhtes rohkem positiivselt meelestatumad (Costa ja McCrae 1992).

Isiksuseomaduste seoseid vajadusega kognitiivse selguse järele ja sotsiaalse soovitatavusega on varasemalt uuritud. Kõrgem NFCC on seotud kõrgema neurootilisuse ja meelekindlusega ning madalama avatusega uutele kogemustele (Roets ja Van Hiel 2011a). Kõrgem ennastpettev eneseupitamine on aga seotud kõrgema meelekindlusega ja madala neurootilisusega (Stöber, Dette ja Musch 2002). Kõrgem mainekujundus on seotud kõrgema meelekindluse ja sotsiaalsusega ning madalama avatusega (Stöber, Dette ja Musch 2002),

1.3. Käesoleva uurimuse eesmärk ja hüpoteesid

Käesoleval tööil on kaks eesmärki: (1) adapteerida ja kontrollida adapteeritud NFCC küsimustiku sisereliaablust ja seoseid isiksuseomadustega ning kõrvutada neid inglisekeelse originaaliga ning (2) välja selgitada, kas vajadus kognitiivse selguse järele on tõepoolest stabiilne individuaalne isiksuseomadus, mida saab mõõta vajadus kognitiivse selguse järele küsimustikuga või sõltub see eneseupitamisest, mainekujundusest, tööstaažist ja/või suure viisiku isiksuseomadustest. Teooria põhjal võib väita, et NFCC on iseseisev isiksuseomadus ja ei ole seotud ennastpetva eneseupitamisega, mainekujundusega ega tööstaažiga.

Teooria põhjal püstitan järgnevad hüpoteesid:

H1. NFCC skaala ei korreleeru statistiliselt oluliselt SDE skaalaga.

H2. NFCC skaala ei korreleeru statistiliselt oluliselt IM skaalaga.

H3. NFCC skaala ei korreleeru statistiliselt oluliselt tööstaažiga.

H4. Neurootilisus, meelekindlus ning avatus uutele kogemustele ennustavad ette inimese vajadust kognitiivse selguse järele.

2. Meetod

2.1. Valim

Uuringus osales 222 inimest erinevatelt elualadelt, kellest peale andmete korrastamist jäi uuringusse 129 inimest. Neist 47 olid mehed (36,4%) ja 82 naised (63,6%). Vastajate keskmine vanus oli 31,46 eluaastat (SD= 13,36), varieerudes 16-71 eluaastani. Valimi täpsem kirjeldus ja kirjeldav statistika on välja toodud tulemuste osas.

2.2. Protseduur

Uuringut jagasin sotsiaalvõrgustikus Facebook ja mitmetes meililistides. Andmete kogumine toimus interneti vahendusel Limesurvey uuringukeskkonnas. Kõigepealt esitati uuringus osalejatele küsimus nõusoleku kohta, millega uuringus osaleja pidi tutvuma ning oma nõusolekut uuringus osalemiseks kinnitama. Seejärel küsiti uuringus osalejate käest demograafilisi andmeid (sugu, vanust, haridustaset, elukutset ning tööstaaži). Edasi paluti uuringus osalejalt täita kolm küsimustikku: vajadus kognitiivse selguse järele küsimustik, isiksuseomaduste lühiküsimustik ja sotsiaalse soovitatavuse küsimustik. Väidete hindamisel kasutati Likerti skaalasid (täpsemalt küsimustike alapeatükkides).

2.3 Mõõtmisvahendid

2.3.1. Vajadus kognitiivse selguse järele küsimustik

Vajadust kognitiivse selguse järele mõõtmiseks sai eesti keelde adapteeritud Kruglanski, Atash'i, De Grada, Mannetti ja Pierro (2013) 47 väiteline NFCC skaala. Inglisekeelne originaal tõlgiti eesti keelde töö autori poolt. Tagasitõlke inglise keelde tegi töö autori sõber, kes ei olnud originaali näinud. Seejärel saadeti tagasitõlke skaala autorile, kelle tagasiside põhjal kohendas eesti keelset tõlget töö juhendaja Toivo Aavik.

Kõrgem NFCC skoor tähendab suuremat vajadust kognitiivse selguse järele. Vajadus kognitiivse selguse järele skaala hindamiseks kasutati 6-pallist Likerti skaalat, mis varieerub tugevast mittenõustumisest (1 – ei ole üldse nõus) tugeva nõustumiseni (6 – täiesti nõus). Viis küsimust (18, 22, 39, 43 ja 46) on vale hindamiseks, kui nende liidetud summa on üle 15, siis uuritav eemaldatakse uurimusest. NFCC skoori saamiseks tuleb küsimuste 2, 5, 7, 12, 13, 16, 19, 20, 23, 25, 28, 29, 36, 41 ja 47 skoorid ümber pöörata ja liita teiste skooridega (v.a viis vale

skoori küsimust). Küsimustiku minimaalne skoor on 54 ja maksimaalne skoor 236, mida kõrgem on skoor, seda suurem on vajadus kognitiivse selguse järele (Todor 2014). Küsimustiku sisereleiaabluseks on saadud $\alpha = 0.728$ (Labe 2016).

2.3.2. Sotsiaalse soovitavuse küsimustik

Sotsiaalse soovitavuse mõõtmiseks kasutati Paulhus'i (versioon 6, Paulhus, 1991) 40 väitelist sotsiaalse soovitavuse (*Balanced inventory of desirable responding*, BIDR) küsimustikku. Küsimustikus on kaks alaskaalat - ennastpettev eneseupitamine (*self-deceptive enhancement*) ja mainekujundus (*impression management*). Kolmas alaskaala ennastpetva eitamine on antud töös skaalast eemaldatud. Ennastpetva eneseupitamise ja mainekujunduse mõlema mõõtmiseks on küsimustikus 20 küsimust. Sotsiaalse soovitavuse skaala hindamisel kasutasin 7-pallist Likerti skaalat, mis varieerub tugevast mittenõustumisest (1 – pole õige) tugeva nõustumiseni (7 – väga õige). SDE ja IM miinimumskoor on 20 ja maksimumskoor 140, terve BIDR miinimumskoor on 40 ja maksimumskoor 280. Mida suurem skoor, seda kõrgem on sotsiaalne soovitavus, ennastpettev eneseupitamine ja mainekujundus.

Sotsiaalse soovitavuse testil on kaks hindamisvõimalust: pidev ja dihhotoomne. Käesolevas töös kasutasin pidevat skoorimist, kuna Stöber, Dette ja Musch'si (2002) tööst selgub, et sel viisil skoorides on skaala sisereleiaablus kõrgem. Kahe alaskaala sisereleiaablused olid vastavalt SDE ($\alpha = 0.703$) ja IM ($\alpha = 0.726$), mis jäid Stöber, Dette ja Muschi (2002) eeldatud vahemikku. Terve sotsiaalse soovitavuse küsimustiku sisereleiaablus oli ($\alpha = 0.765$).

2.3.3. Isiksuseomaduste lühiküsimustik

Antud töös kasutasin isiksuseomaduste mõõtmiseks 34-st enesekohasest väitest koosnevat isiksuseomaduste küsimustikku „Eriti lühike viis“ (Extra Short Five, SX5), mis põhineb viie Faktori mudelil ja mille struktuur on sarnane NEO-PI-le (Konstabel jt. 2015). Kuna töö peamine eesmärk oli NFCC küsimustiku adapteerimine eesti keelde ja küsimustiku kõrvutamine sotsiaalse soovitavuse küsimustikuga, ei ole isiksuseomaduste faktorite täpsus peamine. Isiksuseomaduste küsimustik oli tarvilik kontrollimaks adapteeritud skaalat originaalskaalaga. Kuna NFCC ja sotsiaalse soovitavuse küsimustikud on ajakulukad, siis oli oluline kasutada võimalikult lühikest isiksuseomaduste küsimustikku.

Konstabel jt. (2015) näitasid, et XS5 aladimensioonide korrelatsioonid pikemate isiksuseomaduste aladimensioonide vahel varieerusid 0.74 – 0.84 ja isiksuseomaduste faktorite sisereliaablused (Cronbach'i alfa) varieerusid 0.61-st (sotsiaalsus) kuni 0.78-ni (neurootilisus). Need on piisavalt kõrged antud töö eesmärges silmas pidades. See öeldud, tuleks eriti avatuse ja sotsiaalsuse alaskaalade suhtes olla ettevaatlik. Isiksuseomadused arvutas küsimustiku autor.

2.4. Andmeanalüüs

Andmete töötlemiseks ja tulemuste statistiliseks kirjeldamiseks kasutasin SPSS andmetöötlusprogrammi. Valimi kirjeldamiseks kasutasin kirjeldavat statistikat, sisereliaabluste mõõtmiseks kasutasin reliaablusanalüüsi, muutujate omavaheliste korrelatsioonide mõõtmiseks kasutasin kahemuutuja vahelist korrelatsioonanalüüsi (*bivariate correlations*), kõrge ja madala selgusevajadusega inimeste vahelised erinevuste mõõtmiseks kasutasin sõltumatute gruppide t-testi ja uurimaks, mis NFCC ette ennustab kasutasin mitmese regressiooni analüüsi.

3. Tulemused

3.1. Valimi kirjeldus

Peale andmete korrastamist jäi uuringusse 129 inimest. Vastajate keskmine vanus oli 31,46 eluaastat (SD= 13,36), varieerudes 16 - 71 eluaastani. Valimis oli 47 meest (36,4%) ja 82 naist (63,6%). Kõige enim oli valimis haridustasemelt kõrgharidust omandavaid inimesi 38,8%, bakalaureuse kraadiga inimesi oli 24,8%, magistri- või doktorikraadiga oli 20,9%, keskharidusega oli 11,6% ja põhiharidusega oli 3,9% koguvalimist. Vastajate keskmine tööstaaž oli 8,26 aastat (SD= 11,69), varieerudes 0 – 43 aastani. Kirjeldavad statistikud on välja toodud tabelis 1.

Tabel 1. Kirjeldavad statistikud

	N	Min.	Max.	Keskmine	Std. hälve
Vanus	129	16	71	31,46	13,36
Tööstaaž	129	0	43	8,26	11,69
NFCC	129	90	196	149,47	19,09
SDE	129	48	113	80,84	12,99
IM	129	39	120	80,88	15,18
O	129	-0,33	1,00	0,42	0,30
C	129	-0,67	0,94	0,18	0,33
E	129	-0,83	1,00	0,25	0,35
A	129	-0,61	0,94	0,32	0,29
N	129	-1,00	0,83	-0,19	0,39

NFCC – vajadus kognitiivse selguse järele; *SDE* – ennastpettev eneseupitamine; *IM* – mainekujundus; *O* – avatus; *C* – meelekindlus; *E* – ekstraversus; *A* – sotsiaalsus; *N* – neurootilisus

3.2. Vajadus kognitiivse selguse järele

Eesti keelde adapteeritud NFCC skaala keskmine oli $M=149,47$ ja standardhälve $SD=19,07$. Meeste ($M = 151,32$, $SD = 17,049$, $N = 47$) ja naiste ($M = 148,4$, $SD = 20,185$, $N = 82$) võrdluses statistiliselt olulist vahet ei esinenud. Tööstaaži ja NFCC skoori vahel statistiliselt olulist seost ei esinenud ($r = -0.029$, $p = 0.748$).

3.3. Vajadus kognitiivse selguse järele ja isiksuseomadused

NFCC ja isiksuseomaduste vahelised seosed on välja toodud tabelis 2. Esines statistiliselt oluline positiivne seos NFCC ja meelekindluse vahel ($r = 0.491$). Esines statistiliselt oluline negatiivne seos NFCC ja avatuse vahel ($r = -0.375$) ning NFCC ja ekstraversuse vahel ($r = -0.251$). Lisaks tõin välja seosed isiksuseomaduste ja NFCC faktorite vahel tabelis 3.

Tabel 2. Vajadus kognitiivse selguse järele, ennaspettva eneseupitamise ja mainekujunduse seosed isiksuseomadustega

Isiksuseomadused	NFCC	SDE	IM
O: Avatus	Pearsoni r -0,38**	0,02	-0,11
C: Meelekindlus	0,49**	0,49**	0,19*
E: Ekstravertsus	-0,25**	0,17	-0,05
A: Sotsiaalsus	-0,10	0,02	0,23**
N: Neurootilisus	0,02	-0,72**	-0,16

Märkus. ** on tähistatud korrelatsioonid olulisuse nivool $p < .001$; *on tähistatud korrelatsioonid olulisuse nivool $p < .05$; NFCC – vajadus kognitiivse selguse järele; SDE – ennaspettev eneseupitamine; IM – mainekujundus.

Tabel 3. Vajadus kognitiivse selguse järele faktorite seosed isiksuseomadustega

NFCC faktorid	Isiksuseomadused				
	Avatus	Meelekindlus	Ekstravertsus	Sotsiaalsus	Neurootilisus
Korrapärasus	-0,26**	0,52**	-0,17	0,05	0,03
Ennustatavus	-0,44**	0,25**	-0,46**	-0,08	0,20*
Otsusekindlus	0,03	0,61**	0,15	0,08	-0,51**
Mitmemõttelisus	-0,25**	0,09	-0,19*	-0,22*	0,29**
Suletud meelsus	-0,32**	0,01	-0,03	-0,21*	0,02

Märkus. ** on tähistatud korrelatsioonid olulisuse nivool $p < .001$; *on tähistatud korrelatsioonid olulisuse nivool $p < .05$

3.4. Vajadus kognitiivse selguse järele ja sotsiaalne soovitus

Vajadus kognitiivse selguse järele ja sotsiaalse soovitus vahel statistiliselt olulist seost ei esinenud. Eneseupitamise ja NFCC vahel statistiliselt olulist seost ei esinenud ($r=0.048$; $p=0.592$). Samuti ei esinenud statistiliselt olulist NFCC ja mainekujunduse vahel ($r=0.113$; $p=0.201$). See tähendab, et sotsiaalsest soovitusest NFCC küsimustik eriti mõjutatud pole.

Esines statistiliselt oluline seos NFCC küsimustiku ja sotsiaalse soovitatavuse küsimustiku üksikväidete vahel (väited on välja toodud lisades). SDE skaala üksikväidetest korreleerusid statistiliselt oluliselt NFCC skaalaga väide 7 ($r=0.195$; $p=0.027$); 15 ($r=0.272$; $p=0.002$); 16 ($r=0.201$; $p=0.023$); 17 ($r=0.209$; $p=0.017$) ja IM skaalast korreleerus NFCC skaalaga üksikväide 11 ($r= -0.182$; $p=0.039$).

Lisades NFCC küsimustikku SDE väited 7, 15 ja 17 tõuseb skaala sisereliaablus (Cronbach'i $\alpha = 0,835 \rightarrow$ Cronbach'i $\alpha=0,841$). NFCC skaala viie faktori sisereliaablused eraldi on: korrapärasus ($\alpha = 0.766$), ennustatavus ($\alpha = 0.796$), otsusekindlus ($\alpha = 0.8$) mitmemõttelisus ($\alpha = 0.62$), suletud meelsus ($\alpha = 0.405$). Kui lisada otsusekindluse faktorile SDE väide 17. tõuseb faktori sisereliaablus ($\alpha = 0.8 \rightarrow \alpha = 0.821$). Lisades suletud meelsuse faktorile SDE väited 7. ja 16. tõuseb faktori sisereliaablus ($\alpha = 0.405 \rightarrow \alpha = 0.421$)

NFCC valetamise hindamise faktori sisereliaablus oli väike (Cronbach'i alfa = 0.298). Problemaatiliseks osutus väide 18. Kui see väide eemaldada tõuseb valetamise faktori sisereliaablus ($\alpha = 0.45$). Lisades eemaldatud väite asemele SDE skaala väite nr. 11 (Ma ei kahetse kunagi enda otsuseid tõuseb) tõuseb valetamise alaskaala sisereliaablus ($\alpha = 0.523$).

3.5. Kõrge ja madala kognitiivse selgusevajadusega inimeste vahelised erinevused

Viisin läbi sõltumatute gruppide t-testi võrdlemaks kahe grupi kõrge ja madala NFCC skooriga inimeste erinevusi vanuse, tööstaaži, haridustaseme, SDE, IM ja isiksuseomaduste vahel. Kaks gruppi moodustasin vastavalt NFCC hindamisjuhendile ülemise ja alumise kvartiili järgi. Madala NFCC skooriga inimeste gruppi kuulusid inimesed, kelle NFCC skoor oli 138 ja alla selle ja kõrge NFCC skooriga inimeste gruppi kuulusid inimesed, kelle NFCC skoor oli 164 ja üle selle. Ilmnesid statistiliselt olulised erinevused kahe grupi vahel meelekindluses: madala NFCC skooriga inimestel ($M = -0.521$, $SD= 0.303$) ja kõrge NFCC skooriga inimestel ($M= 0.381$, $SD= 0.268$); $t(63)= -6.106$, $p= 0.001$. Ilmnesid statistiliselt olulised erinevused kahe grupi vahel avatuses: madala NFCC skooriga inimestel ($M= 0.557$, $SD= 0.215$) ja kõrge NFCC skooriga inimestel ($M= 0.29$, $SD= 0.289$); $t(62)= 4.179$, $p= 0.001$. Ilmnesid statistiliselt olulised erinevused olid kahe grupi vahel ekstravertsuses: madala NFCC skooriga inimestel ($M= 0.358$, $SD= 0.27$) ja kõrge NFCC skooriga inimestel ($M= 0.17$, $SD= 0.382$); $t(63)= 2.28$, $p=0.026$.

3.6. Regressioonanalüüs

Viisin läbi mitmese regressioonanalüüsi hindamaks, kas neurootilisus, meelekindlus ja avatus uutele kogemustele ennustavad ette inimese vajadust kognitiivse selguse järele. Regressioonanalüüsi tulemustest selgus, et kõik kolm muutujat ennustasid statistiliselt oluliselt ette NFCC-d, $F(3, 124) = 36.047$, $p < .000$). Mitmese korrelatsiooni kordaja oli 0,68, viidates sellele, et kolm muutujat seletavad ära 47 % NFCC varieeruvusest. Meelekindlus ennustas statistiliselt oluliselt ette NFCC-d ($\beta = 39,19$, $p < .000$), neurootilisus ennustas statistiliselt oluliselt ette NFCC-d ($\beta = 18,06$, $p < .000$) ja avatus ennustas statistiliselt oluliselt ette NFCC-d ($\beta = -22,11$, $p < .000$).

Viisin läbi sammuviisilise regressioonanalüüsi hindamaks, kas lisaks kolmele eelpool mainitud muutujale võiks miski veel NFCC-d ette ennustada. Lisatud muutujateks olid ennastpettev eneseupitamine, mainekujundus, tööstaaž, ekstravertsus ja sotsiaalsus. Selgus, et peale meelekindluse, neurootilisuse ja avatuse ükski teine muutja NFCC-d ette ei ennustanud. Tulemused on välja toodud tabelis 4.

Tabel 4. sammuviisilise regressioonanalüüsi tulemused

	Standardiseerimata kordajad		Standardiseritud kordajad		
	B	Standardhälve	Beta	t	Sig.
Vabaliige	154,859	2,242		69,077	,000
Avatus	-21,671	4,119	-,343	-5,261	,000
Meelekindlus	39,247	4,397	,683	8,925	,000
Neurootilisus	17,657	3,808	,355	4,637	,000

4. Arutelu

Uurimistööl oli kaks eesmärki: (1) adapteerida vajadus kognitiivse selguse järele (Need for Cognitive Closure; Kruglanski jt. 2013) küsimustik eesti keelde, hinnata küsimustiku sisereliaablust ja seoseid isiksuseomadustega ning (2) uurida vajadus kognitiivse selguse järele küsimustiku seoseid ennastpetva eneseupitamisega, mainekujunduse ja tööstaažiga.

Adapteeritud küsimustiku sisereliaablust (Cronbach'i $\alpha = 0,835$) võib pidada heaks. Kuigi NFCC ja sotsiaalse soovitatavuse alaskaalade vahel statistiliselt olulist seost ei esinenud, esines statistiliselt oluline seos NFCC küsimustiku ja sotsiaalse soovitatavuse küsimustiku üksikväidete 7, 15, 16, 17 ja 31 vahel. Lisades NFCC küsimustikku SDE väited 7, 15 ja 17 on võimalik küsimustiku sisereliaablust tõsta (Cronbach'i $\alpha = 0,841$).

Madalaks osutus NFCC vale skoori faktori sisereliaablus (Cronbach'i alfa = 0.298). Probleemaatiliseks osutus üks vale skoori väidetest - Ma pole kunagi hilinenud tööle ega ühelegi kokkusaamisele (*I have never been late for an appointment or work*), millele skaalat adapteerides ei leidnud head eesti keeleset vastet. Asendades selle väite ennastpetva eneseupitamise skaala väitega 11. (Ma ei kahetse kunagi enda otsuseid tõuseb) tõuseks valetamise faktori sisereliaablus oluliselt ($\alpha = 0.523$).

NFCC skaala korreleerub statistiliselt oluliselt avatusega ($r = -0.375$), meelekindlusega ($r = 0.491$), ekstravertsusega ($r = -0.251$). Sarnaseid seoseid meelekindluse ja avatusega on leidnud ka varasemad uuringud (Roets ja Van Hiel 2011a). Huvitav on NFCC statistiliselt oluline seos ekstravertsusega ja statistiliselt olulise seose puudumine neurootilisusega. Kõrgem ekstravertsus viitab inimese omadusele olla seltskondlik, kogeda rohkem positiivseid emotsioone, suhelda rohkem ja olla jutukad (Costa ja McCrae 1992). See tähendab seda, et kõrgema ekstravertsusega inimene leiab end tihti sotsiaalsetest olukordadest, seab ennast vastamisi mitmete uudsete olukordade, inimeste, tähenduste ja mõtetega. Seega on statistiliselt oluline negatiivne seos NFCC-ga loogiline, kuna kõrge NFCC-ga inimesed väldivad taoliseid olukordi. Roetsi ja Van Hieli (2011a) töös korreleerus neurootilisus NFCC-ga nõrgalt ($r = 0.21$) ning erinevus minu tööga võib olla tingitud valimi iseärasustest.

Hüpoteesid said püstitatud teoreetilisel eeldusel, et NFCC on püsiv individuaalne omadus (Kruglanski ja Webster 1996) ega ole mõjutatud (töö)keskkonnast. Hüpoteesid pidasid paika – NFCC ei ole mõjutatud ennastpetvast eneseupitamisest, mainekujundusest ega tööstaažist. Kui

tööstaažil oleks olnud mõju NFCC-le oleks seda võinud mõista, et inimene kohaneb üldiselt (töö)keskkonna nõudmistega. Kui mainekujundusel oleks olnud mõju NFCC-le oleks seda võinud mõista, et sotsiaalne surve mõjutab NFCC-d. Näiteks Bourgeois ja Eisenhardt (1988) töös selgus, et need firmad on edukamad, mille juhid langetavad otsuseid kiiresti ja kindlalt. Seega võiks kõrge NFCC mängida mainekujunduslikku rolli. Kui ennastpetval eneseupitamisel oleks olnud mõju NFCC-le oleks seda võinud mõista kui kohanemist (töö)keskkonnaga. Näiteks arstide amet nõuab kõrget kognitiivset selgust, ent tihti ei pruugi nende diagnoosid olla täpsed (Meyer, Payne, Meeks, Rao ja Singh 2013). Individuaalsed erinevused eneseupitamises ennustavad adaptiivset reaktsiooni stressile, mida kõrgem on eneseupitamine seda madalam reaktsioon stressile (Bonanno, Field, Kovacevic ja Kaltman 2002). Seega võiks kõrgem eneseupitamine olla kaitsemehhanism otsustest tingitud stressi ja muude psühholoogiliste mõjude vastu.

Antud töö põhjal selgub, et inimeste NFCC ei kohane (töö)keskkonna nõudmistega. Varasemad uurimused on näidanud negatiivseid mõjusid, mis sellega võivad kaasneda. Näiteks kõrgema NFCC-ga inimestel on täheldatud kõrget NFCC-d nõudvates ametites vähem psühholoogilisi kaebusi ja kõrgemat tööviljakust kui madalama NFCC-ga inimestel (Chirumbolo ja Areni 2010; Pierro, Sheveland, Livi & Kruglanski 2015).

Neljas hüpotees, et neurootilisus, meelekindlus ning avatus ennustavad ette NFCC-d pidas paika. Sammuviisilisest regressioonanalüüsist, millega sai uuritud, kas mõni muutuja lisaks neile neljale ennustab NFCC-d ette, selgus ennastpettev eneseupitamine, mainekujundus, tööstaaž, ekstravertsus ega sotsiaalsus vajadust kognitiivse selguse järele ette ei ennusta. See kinnitas, et vajadus kognitiivse selguse järele on eraldiseisev individuaalne omadus, mis ei ole mõjutatud sotsiaalsest soovitatavusest ega tööstaažist.

Antud arutelu põhjal võiks edasi uurida, kuidas erineva selgusevajadusega inimeste hoiakud muutuvad. Näiteks oleks huvitav uurida hoiakute muutumist erineva kognitiivse selgusevajaduse tasemega ajateenistujatel, kus keskkond surveleb teatavat mõttemaailma omaks võtma. Sellisel juhul peaks vastupidiselt madala selgusevajadusega inimestel psühholoogilisi kaebusi esinema.

Antud tööl oli mitu puudust. Esialgne idee oli võrrelda inimesi, kelle amet nõuab otsustes ja tegudes pidevat selgust, inimestega, kelle amet seda ei nõua. Taolise erisuse oleks saanud teha vastavalt tööjuhenditele, mis on internetis kättesaadavad. Kahjuks ütlesid uurimusest ära Politsei-ja Piirivalveamet ning Tartu vanglast sain nõusoleku alles siis kui pidin hakkama

tulemusi analüüsima. Töös osalesid mõned tegevvälased, kuid neid oli uurimuses liiga vähe, et neid teistest eristada. Kuna uurimuses osalenud inimesed olid paljudest eri ametitest, siis selgepiirilist ametilist jaotust – kelle amet nõuab kõrget selgust ja kelle mitte, ma teha ei saanud. Järgnevas uuringus tuleks lisaks tööstaažile ka uurida, kuidas amet võib NFCC skoori mõjutada. Selle uuringu põhjal võiks väita, et amet NFCC skoori ei mõjuta.

Teiseks nagu valimist oli näha, siis paljud, kes uurimust alustasid, seda ei lõpetanud. Uurimuse oli liialt pikk. Kuna pidin NFCC küsimustiku adapteerima, siis ei saanud ka isiksuseküsimustikku küsimustikust ära võtta. Kolmandaks oli vale faktori sisereliaablus madal – oleks huvitav olnud teada, mille poolest erinevad kõrgema vale skooriga kui 15 inimesed teistest. Antud töös oli neid kuus. Samuti oli huvitav see, et vale faktor ei olnud statistiliselt oluliselt seotud ei ennastpetva eneseupitamisega ega mainekujundusega, kuigi nad peaksid mõõdma sama asja.

5. Kirjanduse loetelu

Bechara, A., Damasio, A. R., Damasio, H., ja Anderson, S. W. (1994). Insensitivity to future consequences following damage to human prefrontal cortex. *Cognition*, 50(1), 7-15.

Bonanno, G. A., Field, N. P., Kovacevic, A., & Kaltman, S. (2002). Self-enhancement as a buffer against extreme adversity: Civil war in Bosnia and traumatic loss in the United States. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(2), 184-196.

Bourgeois III, L. J., & Eisenhardt, K. M. (1988). Strategic decision processes in high velocity environments: Four cases in the microcomputer industry. *Management science*, 34(7), 816-835.

Chirumbolo, A., & Areni, A. (2010). Job insecurity influence on job performance and mental health: Testing the moderating effect of the need for closure. *Economic and Industrial Democracy*, 31(2), 195-214.

Costa, P. T., ja McCrae, R. R. (1992). Normal personality assessment in clinical practice: The NEO Personality Inventory. *Psychological assessment*, 4(1), 5.

Czernatowicz-Kukuczka, A., Jaško, K., ja Kossowska, M. (2014). Need for closure and dealing with uncertainty in decision making context: The role of the behavioral inhibition system and working memory capacity. *Personality and Individual Differences*, 70, 126-130

Fu, J. H. Y., Morris, M. W., Lee, S. L., Chao, M., Chiu, C. Y., ja Hong, Y. Y. (2007). Epistemic motives and cultural conformity: need for closure, culture, and context as determinants of conflict judgments. *Journal of personality and social psychology*, 92(2), 191.

Gudjonsson, G. H., ja Young, S. (2011). Personality and deception. Are suggestibility, compliance and acquiescence related to socially desirable responding?. *Personality and Individual Differences*, 50(2), 192-195.

Holtgraves, T. (2004). Social desirability and self-reports: Testing models of socially desirable responding. *Personality and Social Psychology Bulletin*, Vol. 30, No. 2, pp. 161–172.

Keren, G., ja Teigen, K. H. (2001). Why is $p=.90$ better than $p=.70$? Preference for definitive predictions by lay consumers of probability judgments. *Psychonomic Bulletin ja Review*, 8(2), 191-202.

Konstabel, K., Lönnqvist, J-E., Leikas, S., Garcia Velazquez, R., Qin, H., Verkasalo, M., Walkowitz, G. (2015). Measuring single constructs by single items: does acquiescence matter? Constructing an even shorter version of the „Short Five“. Manuscript submitted for publication.

Kruglanski, A. W., Atash, M. N., De Grada, E., Mannetti, L., ja Pierro, A. . (2013) . Need for Closure Scale (NFCC) . Measurement Instrument Database for the Social Science. Retrieved from www.midss.ie

Kruglanski, A. W., ja Maysseless, O. (1988). Contextual effects in hypothesis testing: The role of competing alternatives and epistemic motivations. *Social Cognition*, 6(1), 1-20.

Kruglanski, A. W., ja Webster, D. M. (1996). Motivated closing of the mind:" Seizing" and" freezing.". *Psychological review*, 103(2), 263.

Kruglanski, A. W., Webster, D. M., ja Klem, A. (1993). Motivated resistance and openness to persuasion in the presence or absence of prior information. *Journal of personality and social psychology*, 65, 861-861.

Labe, B. I. (2016). Need for cognitive closure among vocational technical student teachers in some Nigerian universities. *International Journal of Vocational and Technical Education*, 8(3), 20-24.

McCrae, R. R., ja John, O. P. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications. *Journal of personality*, 60(2), 175-215.

Meyer, A. N., Payne, V. L., Meeks, D. W., Rao, R., & Singh, H. (2013). Physicians' diagnostic accuracy, confidence, and resource requests: a vignette study. *JAMA internal medicine*, 173(21), 1952-1958.

Onraet, E., Van Hiel, A., Roets, A., ja Cornelis, I. (2011). The closed mind: 'Experience' and 'cognition' aspects of openness to experience and need for closure as psychological bases for right-wing attitudes. *European Journal of Personality*, 25(3), 184-197.

Oxford dictionaries (2016). Word of the Year 2016 is... *Oxford Dictionaries*. Kasutatud 30.04.2017: <https://en.oxforddictionaries.com/word-of-the-year/word-of-the-year-2016>

Paulhus, D. L. (1984). Two-component models of socially desirable responding. *Journal of personality and social psychology*, 46(3), 598.

Paulhus, D. L. (1991). Measurement and Control of Response Bias. In Robinson, J. P., Shaver, P. R. ja Wrightsman, L. S. (Eds), *Measures of personality and social psychological attitudes* (pp 17-59). San Diego, CA: Academic Press, Inc.

Paulhus, D. L. (2006). *Paulhus Deception Scales*. Newbury, Berkshire: Multi-Health Systems.

Paulhus, D. L., ja Levitt, K. (1987). Desirable responding triggered by affect: Automatic egotism?. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(2), 245.

Pierro, A., Sheveland, A., Livi, S., & Kruglanski, A. W. (2015). Person-group fit on the need for cognitive closure as a predictor of job performance, and the mediating role of group identification. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 19(2), 77.

Platon (2003). Phaidros. M. Lepajõe (Tõlk), *Teosed I* (lk 285 – 388). Tartu: Ilmamaa.

Roberts, B. W., Wood, D., ja Caspi, A. (2008). The development of personality traits in adulthood. *Handbook of personality: Theory and research*, 3, 375-398.

Roets, A., ja Van Hiel, A. (2007). Separating ability from need: Clarifying the dimensional structure of the need for closure scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33(2), 266-280.

Roets, A., & Van Hiel, A. (2011a). Item selection and validation of a brief, 15-item version of the Need for Closure Scale. *Personality and Individual Differences*, 50(1), 90-94.

Roets, A., ja Van Hiel, A. (2011b). Allport's prejudiced personality today: Need for closure as the motivated cognitive basis of prejudice. *Current Directions in Psychological Science*, 20(6), 349-354.

Roets, A., Kruglanski, A. W., Kossowska, M., Pierro, A., ja Hong, Y. (2015). The motivated gatekeeper of our minds: new directions in need for closure theory and research. *Advances in Experimental Social Psychology*, 52, 221–283.

Rosenthal, R. (1969). In R. Rosenthal, RL Rosnow (Eds.), *The volunteer subject. Artifact in behavioral research* (pp. 59–118).

Specht, J., Egloff, B., ja Schmukle, S. C. (2011). Stability and change of personality across the life course: the impact of age and major life events on mean-level and rank-order stability of the Big Five. *Journal of personality and social psychology*, 101(4), 862.

Stöber, J., Dette, D. E., & Musch, J. (2002). Comparing continuous and dichotomous scoring of the Balanced Inventory of Desirable Responding. *Journal of personality assessment*, 78(2), 370-389.

Zerbe, W. J., ja Paulhus, D. L. (1987). Socially desirable responding in organizational behavior: A reconception. *Academy of Management Review*, 12(2), 250-264.

Tedeschi, J. T., ja Melburg, V. (1984). Impression management and influence in the organization. *Research in the sociology of organizations*, 3(31-58).

Todor, I. (2014). Need for Closure and Cognitive Inhibition of Unwanted or Irrelevant Information. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 141, 712-717.

Van Hiel, A., ja Mervielde, I. (2002). Explaining conservative beliefs and political preferences: A comparison of social dominance orientation and authoritarianism. *Journal of Applied Social Psychology*, 32, 965-976

Webster, D. M., ja Kruglanski, A. W. (1994). Individual differences in need for cognitive closure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 1049-1062

6. Lisad

Lisa 1. Adapteeritud vajadus kognitiivse selguse järele küsimustik

Palun lugege igat järgnevat väidet ja otsustage kui palju Te tuginedes enda uskumustele ja kogemustele iga väitega nõustute. Palun vastake järgneval skaalal. 1- ei ole üldse nõus, 2 – ei ole nõus, 3 – pigem ei ole nõus, 4 – pigem olen nõus, 5 – olen nõus, 6 – täiesti nõus.

1. Ma arvan, et selgete reeglite ja korra olemasolu töökohal on põhiline eeldus eduks.
2. Isegi peale seda kui ma olen oma otsuse millegi suhtes langetanud, olen ma alati valmis kaaluma ka teisi arvamusi.
3. Mulle ei meeldi ebakindlad olukorrad.
4. Tunnen vastumeelsust küsimuste suhtes, millele saab vastata mitmel erineval viisil.
5. Mulle meeldib kui mul on ettearvatamatuid sõpru.
6. Ma leian, et hästi korrapärane elu regulaarsete töötundidega sobib minu iseloomuga.
7. Ma naudin ebakindlust, mis kaasneb uue olukorraga ja teadmatusega, mis võib juhtuda.
8. Kui ma süüan välja, meeldib mulle minna kohtadesse, kus ma olen varem käinud, sest siis ma tean mida oodata.
9. Ma tunnen end ebamugavalt kui ma ei mõista põhjust, miks mõni sündmus juhtus minu elus.
10. Ma tunnen end ärritatult kui üks inimene grupis ei nõustu kõigi teiste grupiliikmete arvamusega.
11. Ma vihkan seda kui ma pean oma plaane viimasel minutil muutma.
12. Ma iseloomustaks ennast kui otsustustvõimetut inimest.
13. Poes käies on mul raskusi otsustamisega, mida ma täpselt tahan.
14. Kui ma seisan vastamisi probleemiga näen tavaliselt parimat lahendust väga kiiresti
15. Kui ma olen segaduses seoses mõne tähtsa küsimusega, siis lähen ma endast välja.
16. Ma kaldun oluliste otsuste puhul venitama viimase hetkeni.
17. Tavaliselt ma langetan olulised otsused kiiresti ja enesekindlalt.
18. Ma pole kunagi hilineanud ühelegi kokkusaamisele ega tööle.
19. Ma arvan, et on lõbus muuta oma plaane viimasel momendil.
20. Mu isiklik ruum on tavaliselt segamini ja organiseerimata.
21. Enamikes sotsiaalsetes konfliktides tajun ma selgelt, kummal poolel on õigus ja kummal mitte.
22. Ma pole kunagi tundnud kedagi, kes mulle ei meeldiks.

23. Ma kaldun oma otsuste suhtes vastumeelsust üles näitama.
24. Ma usun, et korralikkus ja organiseeritus on hea õpilase/üliõpilase kõige olulisemad omadused.
25. Mõeldes enamikele konfliktsetele olukordadele, tajun enamasti, kuidas mõlemal poolel võib õigus olla.
26. Mulle ei meeldi koos olla inimestega, kes on võimelised ootamatusteks.
27. Ma eelistan suhelda harjumuspäraste sõpradega, sest tean, mida neilt oodata.
28. Ma arvan, et õpiksin kõige paremini tunnis/loengus, kus ei ole esitatud selgeid eesmäärke ega nõudeid.
29. Mõeldes probleemile, vaagin ma nii palju võimalikke lahendusi kui võimalik.
30. Mulle ei meeldi siseneda olukorda teadmata, mida sealt oodata.
31. Mulle meeldiks teada, millest inimesed pidevalt mõtlevad.
32. Tunnen vastumeelsust väljaütlemiste suhtes, mis võivad tähendada mitut asja.
33. Tüütu on kuulata inimest, kes ei näi suutvat otsusele jõuda.
34. Ma leian, et kindla rutiini loomine võimaldab mul elu rohkem nautida.
35. Ma naudin selget ja struktureeritud eluviisi.
36. Ma eelistan suhelda inimestega, kelle arvamused on minu omadest väga erinevad.
37. Mulle meeldib kui mul on kõik planeeritud ja igal asjal oma koht.
38. Ma tunnen end ebamugavalt kui kellegi mõtted või kavatsused on mulle ebaselged.
39. Ma usun, et keegi ei peaks kunagi puhkama.
40. Probleeme lahendades märkan ma nii palju võimalusi, et see tekitab segadust.
41. Ma näen alati probleemile mitut võimalikku lahendust.
42. Ma eelistan halva uudise teada saamist ebamäärasusele/määramatusel.
43. Ma tunnen, et ei ole olemas sellist asja nagu kogemata eksimine.
44. Tavaliselt ma ei arvesta mitmete erinevate seisukohtadega selleks, et oma arvamus kujundada.
45. Tunnen vastumeelsust ennustamatute olukordade suhtes.
46. Ma pole kunagi kellegi tundeid haavanud.
47. Tunnen vastumeelsust oma töö (õpingute) rutiinse külje vastu.

Käesolevaga kinnitan, et olen korrektselt viidanud kõigile oma töös kasutatud teiste autorite poolt loodud kirjalikele töödele, lausetele, mõtetele, ideedele või andmetele.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

Kaarel Redi